FORSVARSDEPARTEMENTET

Der det trengs, når det trengs, med det som trengs

En kortversjon av Stortingsproposisjon nr. 42 (2003 - 2004)

Nye utfordringer stiller nye krav til Forsvaret. Gjennom forslagene i Den videre moderniseringen av Forsvaret i perioden 2005-2008, vil regjeringen fortsette utviklingen av et relevant, moderne og fleksibelt forsvar.

- **Forsvaret skal være en lærende, levende og ledende organisasjon – som kan levere**
- **Betydelige ressurser overføres fra støttevirksomhet til operativ virksomhet**
- **Operativ struktur skal ha høy kvalitet og høy reaksjonsevne**
- **Forsvaret har behov for høyt motivert personell med rett kompetanse og rett alderssammensetning**
- **Forsvaret skal være forandringsdyktig**

Den videre moderniseringen av Forsvaret 2005 - 2008

Utgitt mars 2004 av Forsvarsdepartementet
Myntgata 1 · Postboks 8126 Dep · 0032 Oslo
Telefon: 23 09 80 00
Faks: 23 09 60 51
E-post: postmottak@fd.dep.no
Internet: www.forsvarsdepartementet.no
Grafisk design: FMS/F'design
Foto: FMS
ISBN 82-7924-050-0

Dette er en kortversjon av Stortingsproposisjon nr. 42 (2003 - 2004). Ved eventuelle feil, mangler eller inkonsistens i denne kortversjonen gjelder den offisielle Stortingsproposisjonen.

Forsidebildet viser simulatortrening (CV-90) ved Hærens taktiske treningssenter på Rena.

Ny tid, nye krav

Vår tidsalder er global. Vi er del av et åpent og raskt omskiftelig verdenssamfunn. Et samfunn med store muligheter og mange utfordringer. Et samfunn preget av en endret sikkerhetspolitisk dagsorden. En tidsalder som innebærer nye oppgaver for Forsvaret.

Sikkerhet og utvikling i et velfungerende internasjonalt samfunn, tuftet på menneskerettigheter og global samhandling, er grunnleggende premisser for vårt velferdssamfunn. Det norske forsvaret skal kunne møte sikkerhetsutfordringene som preger vår tid. Vi skal ha evne til å trygge våre sikkerhetsinteresser i våre nærområder. Vi må bidra til å bekjempe terrorisme og til gjenoppbygging og fred i krigsherjede stater. Alt dette krever et fleksibelt forsvar med høy kvalitet og reaksjonsevne.

Regjeringens nye langtidsproposisjon for Forsvaret (2005 – 2008) trekker opp nye løsninger og rammer for Forsvarets videre utvikling, for å møte nye utfordringer og kunne løse nye oppgaver. Et forsvar som har evne til å reagere. Et forsvar rettet mot vår tids utfordringer. Et moderne og fleksibelt forsvar.

Min visjon for Forsvaret er en organisasjon som kan møte disse oppgavene. En lærende organisasjon – som kan tenke nytt, en levende organisasjon – som er tilpasningsdyktig, og en organisasjon som vil bli ledende i NATO. Et forsvar som kan levere styrkene som trengs. Omstillingen av Forsvaret gjennom de siste årene har hatt som mål å legge grunnlaget for dette. Og vi skal videre.

Langtidsproposisjonen videreführer moderniseringen av våre avdelinger og vårt materiell. Målet er mer effektivitet og fleksibilitet, med evne til kontinuerlig tilpasning til utfordringene som oppstår. Dette vil gjøre Forsvaret bedre i stand til å løse sine oppgaver – nasjonalt, i FN-rammen og innenfor Alliansen.

For å oppnå dette trenger Forsvaret personell med riktig kompetanse, motivasjon og innstilling. Vi skal ta godt vare på personellet. Jeg er stolt av den innsatsvilje som Forsvarets kvinner og menn har vist. Det lover godt for morgendagens forsvar.

Regjeringens nye langtidsproposisjon vil skape et moderne forsvar som alene og sammen med allierte kan møte nye trusler, og bidra konstruktivt til at verden, hjemme som ute, blir et tryggere sted å leve i. Det er Forsvarets oppgave. Det er et forsvar for vår tid.

Moderniseringen fortsetter

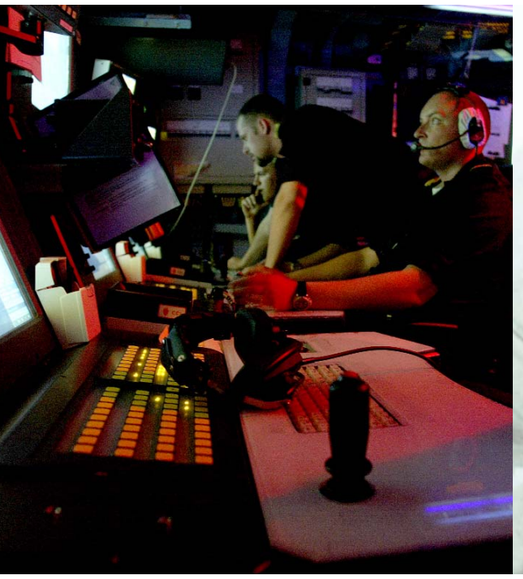

Langtidsplan 2005-2008 viderefører moderniseringen av Forsvaret gjennom å:

- øke Forsvarets operative evne og andel anvendbare styrker med høy reaksjonsevne
- etablere en anvendbar og moderne brigade i Hæren, Brigade Nord
- etablere en felles, anvendbar ISTAR-kapasitet for overvåkning, etterretning, målidentifikasjon og rekognosering, inkludert ubemannede luft-fartøyer (UAV)
- øke bredden i de kapasiteter Forsvaret kan stille til nasjonal og internasjonal krisehåndtering
- foreslå en kvalitetsreform i Heimevernet (HV)basert på differensiering og økt kvalitet
- styrke Sjøforsvaret ved innfasing av nye fartøyer og helikoptre til fregattene og kystvakten
- fortsette moderniseringen av Luftforsvaret

Dette skal oppnås ved blant annet å:

- forbedre Forsvarets personell-forvaltning, slik at denne tilpasses nye utfordringer og dekker Forsvarets behov for kompetanse og personell
- videreføre verneplikten tilpasset Forsvarets behov
- skape et mer effektivt støtte- og logistikkonsept tilpasset operative behov
- overføre to milliarder kroner fra logistikk- og støttevirksomheten til materiellinvesteringer og operativ virksomhet

Transformasjon: Militær endring

Transformasjon skal stå i fokus for Forsvarets virksomhet i perioden 2005-2008. Transformasjon betyr omdannelse eller kvalitativ endring. Militær transformasjon innebærer å endre de militære styrkers sammensetting, egenskaper eller måte å operere på. Målet med militær transformasjon er å skape et forsvar som er bedre i stand til å håndtere uforutsigbarhet og det brede oppgavespekteret. Transformasjon er en kontinuerlig og proaktiv prosess, der nyskapende konsepter, doktriner og kapasiteter utvikles og integreres for å forbedre og effektivisere Forsvaret. Militær transformasjon skal styrke Forsvarets evne til operativt samvirke nasjonalt og internasjonalt.

Figuren nedenfor viser sammenhengen og samspillet mellom fire kjerneområder i transformasjon: doktriner, lærdommer, teknologiutvikling og forskning, samt eksperimentering. Imidlertid handler transformasjon aller mest om mennesker og om kompetanse. Kreativitet, endringsvilje og -evne, i kombinasjon med solid faglig kompetanse hos Forsvarets personell, vil derfor være avgjørende for den videre moderniseringen av Forsvaret.

For den langsiktige forsvarsplanleggingen og strukturutviklingen, innebærer transformasjon at økt vekt legges på Forsvarets kontinuerlige evne til fleksibilitet og tilpasning. I dette ligger en ambisjon om at Forsvaret skal bli mer forandringsdyktig.

Forsvaret skal være forandrings-dyktig

Transformasjonshjulet:

Det moderne Forsvaret – et svar på endrede rammebetingelser

Norge og nærområdene
Sikkerhetspolitikkens oppgave er å ivareta og fremme grunnleggende nasjonale sikkerhetsinteresser, fremfor alt sikkerhet for Norge og Norges befolkning. Norsk økonomi er i betydelig grad avhengig av ressurser i havområdene og knyttet til den internasjonale utviklingen innen olje- og energisektoren. I nærområdene må Norge demonstrere vilje og evne til å ta ansvar for egen suverenitetshevdelse, og evne til å håndtere nasjonale kriser og episoder. Forsvarsplanleggingen må også ta høyde for trusselen fra internasjonal terrorisme og masseødeleggelsesvåpen. Fordi kriser og episoder vil kunne oppstå raskere og fordi det er vanskelig å forutsi hvor de kan inntreffe, krever dette en annen type forsvar enn tidligere.
Kravet om å kunne møte det uventede, spesielt i våre nærområder, er avgjørende for Forsvarets evne til å avverge og begrense slike trusler. Fleksible avdelinger og enheter med høy reaksjonsevne og kvalitet må derfor prioriteres.

Globalisering og uforutsigbarhet
Vår tid er preget av økt avhengighet mellom land og regioner. Geografisk avstand har fått mindre betydning. Globaliseringen er i overveiende grad positiv. Den har bidratt til viktige fremskritt, både teknologisk, økonomisk, politisk og kulturelt. Gjensidig avhengighet og forståelse over landegrenser er trolig de viktigste forutsetninger for stabilitet og fredelig sameksistens. Samtidig har utviklingen også medført enkelte nye utfordringer, ikke minst sikkerhetspolitisk. I noen land og regioner har utviklingen bidratt til å undergrave tradisjonelle samfunnsstrukturer, og mange land er rammet av borgerkrig og intern uro. Slike konflikter og hendelser langt borte fra Norge kan ha konsekvenser for vår hverdag og vår sikkerhet.
Sikkerhetsbildet preges også av uforutsigbarhet. Tidligere var fokus stort sett rettet mot trusler fra andre stater. Et eventuelt angrep ville kreve betydelige forberedelser som styrkeoppbygging og forflytning fra motstanderens side. Dette gav tid til forberedelser.
I dag er muligheten for kriser og konflikter av mindre omfang, som kan oppstå raskere og, uten særlig forvarsel, mer fremtredende. Internasjonal terrorisme utnytter det moderne samfunns sårbarheter, moderne teknologi og infrastruktur til gjennomføring av omfattende aksjoner. Muligheten for at vi eller våre allierte kan bli utsatt for angrep med masseødeleggelsesvåpen er reell. Stater som kollapser og rammes av intern konflikt kan gi grobunn for ekstreme politiske grupperinger og humanitære lidelser.

Norsk sikkerhet er nært knyttet til internasjonal sikkerhet
Norges sikkerhet kan bare trygges gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid, der FN danner den sentrale, overordnede rammen. FN spiller en nøkkelrolle i norsk sikkerhetspolitikk. For Norge er det derfor en prioritert målsetting å understøtte og styrke FNs rolle. FN har, med basis i erfaringene fra 1990-tallet, utvidet sitt konsept for fredsoperasjoner. FNs Generalsekretærs rapport "Agenda for Peace" fra 1992, som bidro sterkt til en debatt som pågikk over flere år om hvordan slike operasjoner skulle gjennomføres og med hvilken type styrker. FNs ekspertpanel for fredsbevarende operasjoner konkluderte, i Brahimi-rapporten fra år 2000, med at det tradisjonelle konseptet for fredsbevarende operasjoner burde utvides. FN har behov for mer robuste styrker med evne til å generere avskrekkende effekt. Dette for å forhindre at FN ble en maktesløs tilskuer til menneskerettighetsbrudd, etnisk rensing eller brudd på inngåtte avtaler.
FN har også i økende grad støttet seg til regionale organisasjoner, som NATO, i gjennomføringen av operasjoner. På denne måten sikres den folkerettslige forankringen, samtidig som FN ikke må å stå direkte ansvarlig for operasjoner organisasjonen ikke har ressurser, kommandostruktur eller apparat for å gjennomføre.
NATO vil fortsatt utgjøre en hjørnestein for norsk sikkerhet, innenfor de overordnede rammer som legges av FN. Flernasjonale løsninger vil bli viktigere som en utviklingsstrategi

Anslag og kriser i Norge og norske nærområder kan ikke utelukkes. Forsvaret må kunne ta et selvstendig ansvar for å ivareta sikkerheten i vårt eget område

for Forsvaret. Dette gjelder først og fremst gjennom samarbeid med våre allierte i NATO, men også innenfor en bredere internasjonal ramme. Det er avgjørende for Norge at NATO forblir det sentrale, transatlantiske politiske forum som knytter sammen europeisk og amerikansk sikkerhet, støttet av relevant militær evne. Norge må bidra aktivt til moderniseringen av NATO. Dette innebærer både å fortsette å bidra med relevante kapasiteter til NATOs strukturer og operasjoner, samt å tilby Alliansen gode øvingsområder her hjemme. Det er en prioritert oppgave å sikre at NATO videreføre høy øvingsaktivitet i norske områder. Arbeidsdeling, rollespesialisering og flernasjonalt samarbeid innenfor NATO på områder som logistikk, utdanning og trening og felles styrkebidrag er kostnadseffektivt. Dette bidrar til at små land som Norge, sammen med andre, kan oppnå mer enn vi kan alene.
Det er intet motsetningsforhold mellom de krav som stilles til Forsvaret hjemme og ute, snarere tvert imot. I den videre utvikling av Forsvaret må derfor den nasjonale og internasjonale virksomheten ses i nær sammenheng.

Teknologisk utvikling
Den raske teknologiske utviklingen er av stor betydning for Forsvaret. Moderne teknologi skaper nye muligheter for å kunne møte sikkerhetsutfordringene på mer effektive måter. Utviklingen av nye typer våpen, systemer for overvåking og for informasjon og kommunikasjon er eksempler på dette. Samtidig skaper den teknologiske utviklingen også nye sårbarheter og utfordringer. Faren for spredning av masseødeleggelsesvåpen og moderne våpenteknologi står sentralt i dette bildet. Teknologiutviklingen har skapt nye muligheter for å ramme militære motstandere ved hjelp av nye virkemidler, men har også bidratt til å forsterke den potensielle trussel internasjonal terrorisme representerer, og til å gjøre det sivile samfunn mer sårbart.

I dag er det først og fremst utviklingen innenfor informasjonsteknologien som bidrar til å endre våpen, utstyr og måten moderne militære organisasjoner opererer på. Forsvaret må på dette og andre områder ha en teknologisk standard som gjør det mulig å operere effektivt, alene og sammen med allierte styrker, i og utenfor Norge, med sikte på å kunne møte potensielle utfordringer.

FORSVARETS INNRETTING OG OPPGAVER

Forsvaret må innrettes slik at det best mulig kan håndtere summen av de mest sentrale utfordringer og oppgaver som Norges sikkerhetspolitiske omgivelser genererer. Løsningen er et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset forsvar, der oppgaver, struktur og ressurstilgang er i balanse. Et slikt forsvar må kunne være tilgjengelig på kort varsel, og kunne settes inn der og når behov oppstår, enten oppgavene skal løses hjemme eller ute, alene eller sammen med andre.

Sivilt-militært samarbeid
For å kunne møte nye sikkerhetsutfordringer, særlig fremveksten av internasjonal terrorisme, må samarbeidet mellom militære og sivile myndigheter videreutvikles. Totalforsvaret må tilpasses en ny tid. Det sivile-militære samarbeidet i fremtiden er avhengig av gjensidig støtte mellom Forsvaret og det sivile samfunn for å løse alle kategorier av kriser.

Forsvaret skal utvikles som et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset sikkerhetspolitisk virkemiddel, der det tilstrebes en balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang. Virksomheten skal baseres på et nært samarbeid med relevante sivile myndigheter, og på en verneplikt som praktiseres i tråd med Forsvarets behov. Fokus skal være på å sikre og fremme norske interesser gjennom å kunne håndtere et bredt spekter av utfordringer, både nasjonalt og internasjonalt.

Internasjonalt samarbeid styrker vår nasjonale sikkerhet

NASJONALE OPPGAVER	*OPPGAVER SOM LØSES SAMMEN MED ALLIERTE OG EVENTUELT ANDRE*	*ANDRE OPPGAVER*
Å sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom tidsmessig overvåking og etterretning Å håndheve norsk suverenitet Å ivareta norsk myndighetsutøvelse på avgrensede områder Å forebygge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser i Norge og norske områder	Å bidra til kollektivt forsvar av Norge og øvrige deler av NATO mot trusler, anslag og angrep, inkludert bruk av masseødeleggelsesvåpen Å bidra til flernasjonal krisehåndtering, herunder flernasjonale fredsoperasjoner	Å bidra med militær støtte til diplomati og til å forhindre spredning av masseødeleggelsesvåpen Å bidra til ivaretakelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

Operativ struktur

FELLESKAPASITETER

Moderne militære operasjoner preges av økt operativt samvirke på tvers av forsvarsgrenene og felles ressursutnyttelse. Ny struktur omfatter en rekke kapasiteter som enten er nye, eller som er plassert i en slik felles ramme.

Disse felleskapasitetene omfatter Forsvarets kommandostruktur, spesialstyrkene med integrert helikopterving, og felles ISTAR-enhet* til overvåking, etterretning, innsamling av målangivelsesdata og rekognosering. Felleskapasitetene omfatter i tillegg en rekke mindre enheter, blant annet innenfor logistikk, sanitet og eksplosivrydding.

Kommandostrukturen
Vårt nasjonale Fellesoperative Hovedkvarter (FOHK) i Stavanger videreføres, samlokalisert med NATOs Joint Warfare Centre. Landsdelskommando Nord-Norge (LDKN) på Reitan rendyrkes som en fremskutt krisestyringskommando. Landsdelskommando Sør-Norge (LDKS) i Trondheim legges ned. 12 Heimevernsdistrikter videreføres og styrkes gjennom kvalitetsreformen i Heimevernet (HV). Reformen vil styrke HVs evne til å ivareta sitt territorielle ansvar.
Formålet med rasjonaliseringen av kommandostrukturen, er å overføre ressurser til operative enheter. Utviklingen innenfor informasjons- og kommunikasjonsteknologi, bidrar til at hvert enkelt ledd i kommandokjeden kan håndtere et bredere kontrollspenn. Overgangen fra et mobiliseringsforsvar til et reaksjonsforsvar har redusert behovet for landsdelskommandoer. Forsvarets operative hovedkvarter (FOHK) vil, som i dag, kunne delegere kommandomyndighet for aktuelle HV-distrikter og andre aktuelle ressurser til kommandoen på Reitan. Oppgaver knyttet til de fremskutte lagrene i Trøndelag ivaretas av FOHK.

Spesialstyrkene
Spesialstyrkene tilføres personell, og det etableres en luftving for spesialoperasjoner basert på øremerkede helikoptre i den eksisterende 720-skvadronen. Spesialstyrkene er en kritisk viktig kapasitet for nasjonal krisehåndtering.

En felles **informasjons- og kommunikasjonsinfrastrukturenhet (KKIS)** til støtte for norske styrker ved deployering etableres.

Det settes av midler til **fellesfinansiert luft-til-bakke overvåking** i NATO, som alliansen prioriterer høyt.

Behovet for **lufttankekapasitet, strategisk transportflykapasitet og strategisk sjøtransportkapasitet** søkes utviklet gjennom fellesprosjekter i NATO.

Etablering av en ISTAR-enhet
En ISTAR-enhet opprettes for å løse oppdrag knyttet til overvåking, etterretning, innsamling av målidentifikasjonsdata og rekognosering. ISTAR er et satsningsområde i NATO, og har høy relevans for løsning av en rekke av Forsvarets oppgaver, nasjonalt og internasjonalt. Spesielt vil ISTAR-enheten være relevant for nasjonal krisehåndtering, ved at den raskt kan etablere et militært nærvær og bidra til å fremskaffe informasjon og etterretninger. Det anskaffes ubemannete luftfartøy (UAV) innenfor rammen av ISTAR-enheten. ISTAR-enheten kan operere med enheter i en flernasjonal ramme, med elementer fra alle forsvarsgrener. Den er i hovedsak basert på eksisterende oppklarings- og jegeravdelinger. Elementer fra ISTAR-enheten kan inngå på divisjons- og korpsnivå i allierte operasjoner. Kystjegerkommandoen videreføres og tilpasses, og skal kunne operere innenfor Sjøforsvaret og som del av ISTAR-enheten.

Utvikling av beskyttelse mot **ARBC-stridsmidler** prioriteres, både ved å oppgradere strukturen, forbedre soldat- og avdelingsutrustningen og ved å satse på dedikerte avdelinger til slike formål.

* Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance

Deler av ressursene i **logistikk- og støttestrukturen**, herunder også sanitetsressurser, gjøres deployerbare. Flere av disse kapasitetene vil også kunne ha stor relevans i Totalforsvaret. Dette vil bidra til å øke den operative evnen nasjonalt, og til å øke bredden i mulige norske styrkebidrag internasjonalt.

HÆREN

Hæren skal etablere en anvendbar og deployerbar brigade – Brigade Nord. Dette krever to brigademateriellsett totalt. Ett slikt materiellsett, sammen med øvet personell, utgjør rammen for en mobliseringsbrigade, Brigade 6. Brigade Nord får et større innslag av stående styrker og personell på beredskapskontrakter. Brigaden gir en hensiktsmessig ramme for Hærens virksomhet, og sikrer at brigadekompetanse videreføres. Etablering av Brigade Nord som deployerbar enhet imøtekommer NATOs styrkemål med en reaksjonstid på 180 dager. Reaksjonstiden kan senkes betydelig for deler av brigadens avdelinger, herunder også støtte- og logistikkavdelinger, som vil kunne ha vesentlig høyere beredskap. Telemark bataljon videreføres innenfor Brigade Nord. Brigade 6 erstatter Brigade 12 (Trønderbrigaden). Brigade 5 legges ned. Grensevakt og vakthold for Kongehuset gjennom H.M. Kongens Garde videreføres. I tillegg skal Hæren ha en divisjonskommando (6. divisjon), samt korps- og divisjonstropper.

SJØFORSVARET

Fridtjof Nansen-klassen fregatter med NH 90 helikopter og Skjold-klassen fartøyer innfases, og bidrar til en moderne og fleksibel marine med betydelig økt kapasitet. MTB Hauk-klassen utfases i takt med innfasingen av Skjold-klasse fartøyer.
Seks minerydderfartøyer videreføres og oppgraderes, mens to utfases. Tre av de seks undervannsbåtene videreutvikles for å gjøre dem anvendelige i et bredere oppgavespekter.
Sjøforsvaret skal også ha kapasitet til ledelse av nasjonale og flernasjonale maritime styrker.
Kystjegerkommandoen videreføres innenfor en felles ISTAR-enhet.
Kystvakten videreføres som i dag.

LUFTFORSVARET

48 kampfly oppgraderes og videreføres i den operative strukturen.
Det er en ambisjon å kunne deployere inntil én kampfly-skvadron. Ett luftvernbatteri (NASAMS) gjøres deployerbart, mens ett mobiliseringsbatteri videreføres. Luftvernet oppgraderes, gis økt mobilitet og en viss evne til forsvar mot kryssermissiler. Øvrige fly til transport og maritim overvåking, samt transporthelikoptre, videreføres. Luftforsvaret skal ha basesett til understøttelse og ledelse av norske styrkebidrag til operasjoner utenfor Norge.

HEIMEVERNET

Heimevernet (HV) skal styrkes gjennom en kvalitetsreform. HVs styrker skal omfatte 50 000 personell i operativ struktur, og i tillegg en reserve på 33 000. Videre differensieres HV og organiseres i innsatsstyrker, forsterkningsstyrker og oppfølgingsstyrker, samt den nevnte reserven.

Heimevernet – på rett sted, til rett tid med riktig kapasitet

Antall HV-distrikter reduseres fra 18 til 12. Inndeling i distrikt, avsnitt og område videreføres. Samtidig økes HVs ressursnivå, og det frigjøres midler til modernisering, anskaffelse av nytt utstyr og økt trening. Investeringsnivået planlegges gradvis økt fra ca. 90 millioner til ca. 250 millioner kroner årlig.

HEIMEVERNET – DISTRIKTER OG LOKALISERING

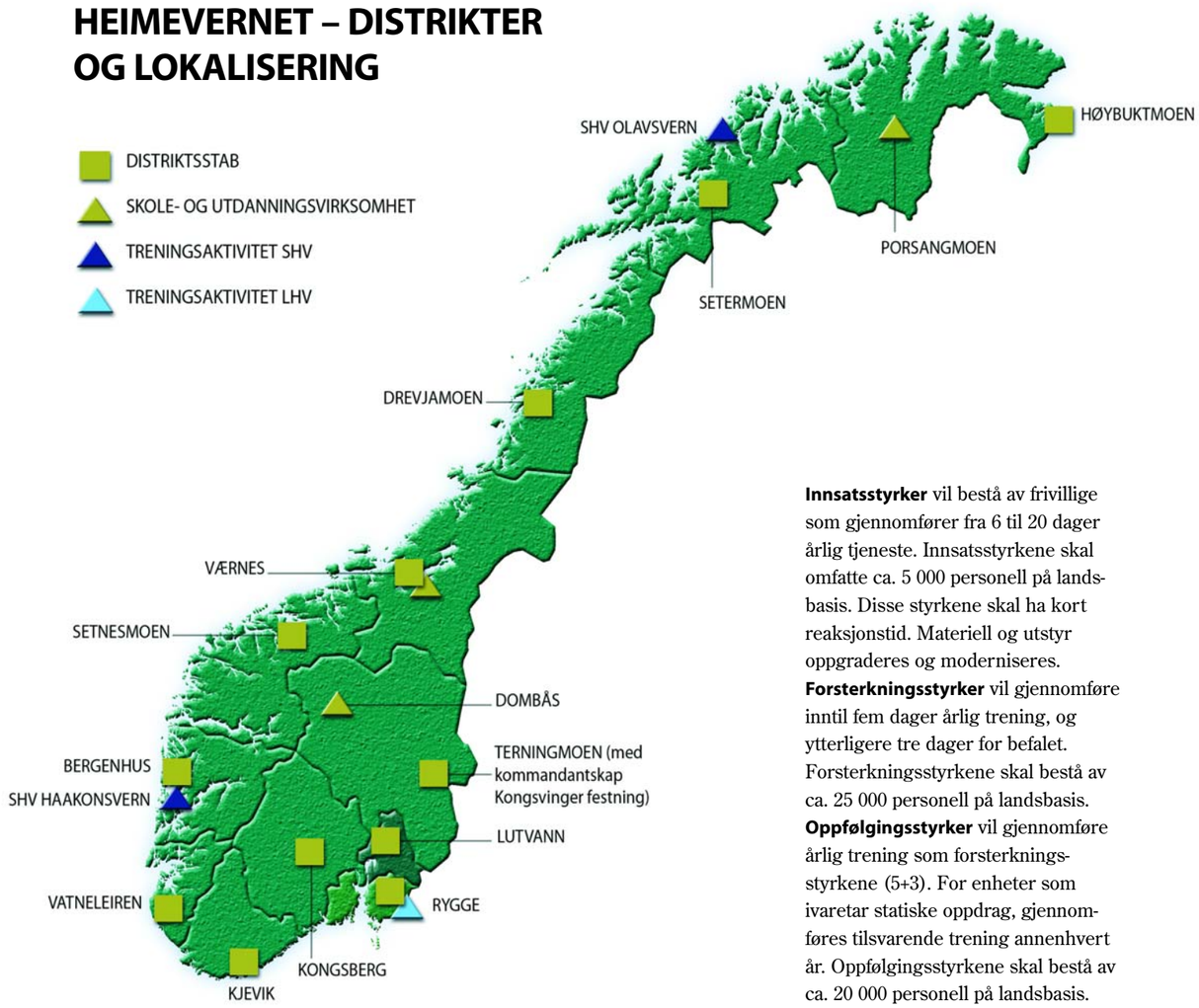

Innsatsstyrker vil bestå av frivillige som gjennomfører fra 6 til 20 dager årlig tjeneste. Innsatsstyrkene skal omfatte ca. 5 000 personell på landsbasis. Disse styrkene skal ha kort reaksjonstid. Materiell og utstyr oppgraderes og moderniseres.
Forsterkningsstyrker vil gjennomføre inntil fem dager årlig trening, og ytterligere tre dager for befalet. Forsterkningsstyrkene skal bestå av ca. 25 000 personell på landsbasis.
Oppfølgingsstyrker vil gjennomføre årlig trening som forsterkningsstyrkene (5+3). For enheter som ivaretar statiske oppdrag, gjennomføres tilsvarende trening annenhvert år. Oppfølgingsstyrkene skal bestå av ca. 20 000 personell på landsbasis.
Reserven rulleføres, men øves ikke.

FORSVARETS OPERATIVE STRUKTUR 2008

FELLES

- Nasjonal kommandostruktur:
  - FOHK
  - LDKN
  - *LDKS tas ut av strukturen*
  - 12 x HV-distrikter *(justeres fra 18)*
  - Taktisk mobil land- og maritim kommando
  - Etterretningstjenesten
- Forsvarets spesialstyrker:
  - Hærens jegerkommando*
  - Marinejegerkommando*
  - **Luftving** (6 Bell helikoptre*)
- **Felles ISTAR-enhet:**
  - **Modulbasert ISTAR-enhet***
  - Kystjegerkommando*
  - **UAV-kapasitet**
- **Luftbåren bakkeovervåking (Alliance Ground Suveillance, AGS) fellesprosjekt i NATO.**
- Heimevernet*:
  50 000 + 33 000 (reserve)
  Organiseres i:
  - **Innsatsstyrker**
  - **Forsterkningsstyrker**
  - **Oppfølgingsstyrker**
  - **Reserve**
- **Kapasitet for informasjonsoperasjoner (primært under FOHK)**
- **Fleksible sanitetsmoduler**
- **ARBC-vern (atom, radiologisk, biologisk, kjemisk):**
  - **Kjemisk analyselab**
- Eksplosivryddeenhet (EOD-enhet)
- **Felles operativ KKIS-enhet (kommando-, kontroll- og informasjonssystemer)**
- Sivil/militær koordineringsenhet (CIMIC-enhet)
- **Deployerbar logistikkstøtte**
- 2 mobiliseringsbataljoner vertslandsstøtte under FOHK (logistikkstøtte allierte forsterkninger)

LAND

- 1 mekanisert infanteribrigade (Brigade Nord)
- 1 mekanisert infanteribataljon (Telemark bataljon, del av Brigade Nord)
- 1 mobliserings mekanisert infanteribrigade (Brigade 6, erstatter Brigade 12)
- *Brigade 5 tas ut av strukturen*
- Taktisk mobil landkommando (6. divisjonskommando)
- Divisjon/ korpsavdelinger:
  - **ISTAR enhet**
  - Transportenhet
  - Drivstoffenhet
  - ARBC søke- og rensekapasitet
  - Maskin- og konstruksjonsenhet
  - Bro- og oversetningsenhet
  - *Øvrige divisjonsavdelinger under 6. div. kommando tas ut av strukturen*
- Hærens jegerkommando
- Landheimevern
- Grensevakt
- Hans Majestet Kongens Garde

Mobiliseringsavdelinger under landsdelskommandoene (LDKN og LDKS), dimensjonert for understøttelse av et stort mobiliseringsforsvar, tas ut av strukturen

Forsyningssentrene (FSNN og FSSN) tas ut av strukturen og oppgavene videreføres innenfor Forsvarets logistikk-organisasjon (FLO)

SJØ

- **5 Fridtjof Nansen-klasse fregatter**
  (Oslo-klassen utfases)
- **6 Skjold-klasse fartøyer**
  (Hauk-klassen utfases når Skjold innfases)
- 6 Ula-klasse undervannsbåter
- Minerydding:
  - 6 fartøy Oksøy/Alta klasse minejakt og minesveip
  - Minedykker-kommando med støttefartøy (KNM Tyr)
  - *To minerydderfartøy tas ut av strukturen*
- *Miner utfases*
- Kystjegerkommando
- Marinejegerkommando
- Taktisk maritim kommando
- Logistikk/støttekapasitet (leie/eie/lease) *(KNM Valkyrien utfases sammen med Hauk klassen fartøy)*
- Sjøheimevern
- Kystvakt:
  - 1 Svalbard klasse
  - 3 Nordkapp klasse
- Innleide Kystvaktfartøy
  - KystvaktTromsø
  - Kystvakt Ålesund
  - **Ett nytt fartøy**
  - 4 havgående fartøy
  (Erstatning av disse vurderes i hvert enkelt tilfelle ved kontraktenes utløp.)
- Indre Kystvakt
  - Inntil 10 innleide fartøy (erstatning av disse vurderes i hvert enkelt tilfelle ved kontraktenes utløp.)
- **Slepebåtkapasitet** (interimløsning)
- **Strategisk sjøtransport, fellesprosjekt i NATO basert på beredskapskontrakter med sivile rederier**

LUFT

- 48 (+9) F-16 kampfly
- Luftovervåking og Stridsledelse (LOS):
  - ARS Sørreisa
  - **ARS Rygge** *(erstatter ARS Mågerø)*
- **Strategisk lufttransport/luft-til-luft tanking:**
  - **Felles prosjekter i NATO**
- Maritime overvåkingsfly
  - 4 P3C Orion
  - 2 P3N Orion
- EK-fly
  - 2+1 DA20 Jet Falcon
- Transportfly:
  - C-130 leie/eie/lease
- Luftvern (NASAMS):
  - 1 deployerbart batteri
  - 1 mob. batteri
  - *Øvrige NASAMS utfases*
- **Luftving for spesialstyrkene** (6 Bell helikoptre)
- Luftheimevern
- 12 Bell transporthelikoptre
- **6 NH 90 fregatthelikoptre**
- Deployerbar basestøtte
- 12 Sea King redningshelikoptre
- **8 Kystvakt-helikoptre NH-90**
  (6 Lynx utfases)

* Elementet er nevnt flere steder i oversikten

Nye kapasiteter i fet skrift

Kapasiteter som tas ut av strukturen/reduseres vesentlig, er kursivert og i rødt

Kompetanse og personell

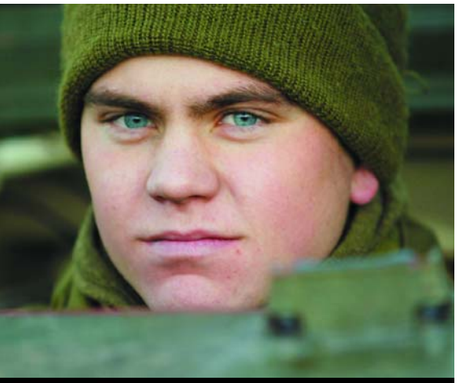

Forsvaret ønsker å rekruttere de best egnede og mest motiverte. Høy kompetanse og motivasjon skal sikres på alle nivå og innenfor alle fagfelt i organisasjonen.
Personellforvaltningen og utdanningssystemet er så langt ikke justert i tråd med Forsvarets øvrige modernisering. Forsvaret må få på plass en balansert personellstruktur tilpasset de oppgavene som skal løses. Derfor foreslås en rekke reformer som vil gi nødvendig fleksibilitet også i personellstrukturen.

Avansert teknologi og mer komplekse og krevende operasjoner i inn- og utland stiller nye krav til befalets kompetanse. Den delen av befalskorpset som utøver direkte ledelse av mannskaper, har et stort ansvar for å ivareta personellets sikkerhet. For å øke operativiteten i Forsvarets avdelinger, og for å bidra til å bedre sikkerheten ved øvelser og operasjoner, er det derfor nødvendig å øke erfaringsnivået hos yngre befal. Endringer i Forsvarets struktur og organisasjon har endret kravene til alderssammensetningen blant befalet. Det fremtidige Forsvaret vil ha et større behov for yngre befal til oppgaver knyttet til styrkeproduksjon, beredskap og operasjoner. Dagens ordning medfører at aldersprofilen i offiserskorpset som helhet i stor grad styres av behovet for et stort antall yngre offiserer på lavere nivå i organisasjonen. Dette gir betydelig overtallighet på høyere nivå i organisasjonen.

En annen sentral utfordring ligger i å sikre Forsvaret stabil og forutsigbar tilgang på personell til alle typer operasjoner. Forsvarets nye oppgaver, med vekt på høy reaksjonsevne og evne til deployering, krever et mer fleksibelt personellsystem enn tidligere. I dag er deltakelse i utenlandsoperasjoner en naturlig og integrert del av Forsvarets oppgaver. Deltakelse har så langt vært basert på frivillighet, med unntak av NATO artikkel 5-operasjoner. Fra 1999 ble beordringsplikt innført for befal som begynte på krigsskoleutdannelse. Dette gjelder i situasjoner hvor det ikke finnes frivillige. Tidligere klarte man gjennom et svært stort forsvar å rekruttere en mindre del av personellet til spesielle *ad hoc*-avdelinger for operasjoner utenlands. Når et kvantitativt mindre forsvar nå skal kunne bidra i hele oppgavespekteret, er en videreføring av frivillighetsprinsippet ikke formålstjenlig. Det er viktig at den kompetansen tjeneste i utenlandsoperasjoner gir, fordeles på hele befalskorpset. Samtidig må den belastningen deltakelsen blant annet gir på familielivet, fordeles rettferdig på hele befalskorpset.

VERNEPLIKTEN
– en bærebjelke i Forsvaret

Verneplikten sikrer Forsvaret tilgang på de mest motiverte og best egnede ungdommene. Verneplikten er en bærebjelke i Forsvaret, og bidrar til å forankre Forsvaret i det norske samfunn. Samtidig er det nødvendig å basere praktiseringen av verneplikten på Forsvarets behov, og sikre at Forsvaret kan rekruttere et tilstrekkelig antall motiverte og egnede mannskaper til den operative strukturen. Forsvarets behov for kompetanse og personell til operasjoner ute som hjemme, gjør at praktiseringen av verneplikten må justeres for å møte disse utfordringene. De som avtjener verneplikt må oppleve denne som positiv, lærerik og meningsfull. Innkallingen av vernepliktige baseres på Forsvarets behov, noe som innebærer at ca. 9 500 ungdommer, mot ca. 10 500 de senere år, gjennomfører førstegangstjenesten i et differensiert og fleksibelt system, med førstegangstjeneste, lærlingordning, kontraktstjeneste og rekrutteringsordninger. Videre skal det satses på statushevende tiltak, både i form av økt dimisjonsgodtgjørelse og vurdering av en ordning med studiepoeng for dem som fullfører 12 måneders førstegangstjeneste.

Dimisjonsgodtgjørelsen foreslås **øket fra 8 900 til 15 000 kroner i 2005** for dem som gjennomfører 12 måneders tjeneste. Det er et mål å øke dimisjonsgodtgjørelsen ytterligere i løpet av fireårsperioden.

PERSONELLREFORMER

Lov om personell i Forsvaret
Det fremmes en egen odelstingsproposisjon med forslag om en ny lov om personell i Forsvaret, som samler de overordnede bestemmelsene om personellpolitikk og -forvaltning i Forsvaret. Forslagene gjennomgås nedenfor.

Avdelingsbefal
For å øke operativiteten ved Forsvarets avdelinger, foreslås innføring av en ny kategori befal, avdelingsbefal, for stillinger fra sersjant til løytnantsnivå. Disse skal ha rettigheter og plikter som yrkesbefal, men med tidsbegrenset tilsetting frem til fylte 35 år. Det skal utvikles egne karriere- og videreutdanningsplaner for avdelingsbefalet, og de som tjenestegjør frem til oppnådd aldersgrense tilkommer etablerings- og utdanningsbonus som vil lette overgangen til en sivil karriere. Ordningen gir både den ansatte og Forsvaret forutsigbarhet og kontinuitet, og bidrar til å styrke kompetansen på lavere nivå i organisasjonen. Innføringen av avdelingebefal representerer en klar forbedring i forhold til dagens ordning.

Yrkesoffiserer
Yrkesoffiserer omfatter de som har fullført plikttjeneste etter fullført krigsskoleutdannelse eller tilsvarende sivil utdanning. Yrkesoffiserene skal bekle lederstillinger på midlere og høyere nivå i Forsvarets organisasjon. Behovet for antall yrkesoffiserer tilpasses innføringen av avdelingsbefal. Tidspunkt for yrkestilsetting foreslås satt til etter avtjent plikttjeneste.

Beordringsplikt til internasjonale operasjoner
Beordringsplikt til internasjonale operasjoner for alt tilsatt befal og for enkelte kategorier sivile, foreslås innført. Beordringsplikten skal praktiseres på en måte som gir en god fordeling mellom tjeneste i operasjoner og i hjemmeavdelinger. På denne måten gis Forsvarets ansatte forutsigbarhet, rettferdig fordeling og riktig kompetanseheving så vel som belastninger ved uteoperasjoner. Det er svært viktig å lage en mest mulig rettferdig rotasjonsordning for alle Forsvarets ansatte. Beordringsplikten er en vesentlig forutsetning for å kunne bruke samme enheter hjemme og ute. Forsvarets evne til å ivareta personellet under og etter tjeneste skal prioriteres.

Fleksibel personellpolitikk
En mer fleksibel personellpolitikk, der blant annet lønns- og tilsettingsvilkår i større grad bidrar til at målet om rett type kompetanse på rett sted i organisasjonen nås.

Ny utdanningsordning
Forsvarets utdanningsordning innpasses i det sivile gradssystem, mens utdanningens innhold skal baseres på Forsvarets behov.

Befalsskolene videreføres og moderniseres
Ordningen med toårig etatsutdanning videreføres, men på en mer fleksibel måte og tettere koblet med forsvarsgrenenes operative miljøer og kompetansesentre for øvrig. Utdanningen moderniseres, og skal bestå av fagutdanning samt et befalskurs. Dette gir det beste grunnlaget for en befalsutdanning av høy kvalitet.

Krigsskolene
Krigsskolene legges om til en treårig utdanning på bachelor-nivå. Krigsskolene skal gi en profesjonsutdanning primært tilpasset grenvise behov. Utdanningsforløpet gjøres fleksibelt, slik at det vil være mulig å kombinere deler av krigsskoleutdannelsen med sivil utdannelse. Elever ved krigsskolene mottar lønn under utdannelsen.

Stabsskolen
Stabskal tilby videregående offisersutdanning, med fokus på ledelse, stabstjeneste og bruk av militærmakt, herunder planlegging og gjennomføring av fellesoperasjoner. Utdanningen skal være på masternivå, og ha en varighet på ett til to år. De som består toårig utdanning gis mastergrad.

Kvinner i Forsvaret
Forsvaret er opptatt av å rekruttere og beholde kvinner. Det er et sentralt mål å øke kvinneandelen i Forsvaret, og de siste år viser en positiv utvikling på dette området. For å oppnå dette målet skal alle kvinner innkalles til sesjon. Fordi det ikke er kvinnelig verneplikt, vil deltakelse være frivillig. Dette vil bidra til å øke kvinnenes mulighet for informasjon og kunnskap om Forsvarets oppgaver, utdannelsesmuligheter og Forsvaret som en allsidig og spennende arbeidsplass

Forsvaret: En spennende, variert og utfordrende arbeidsplass, med mange muligheter

REKRUTTERING

Det er et mål at Forsvaret skal rekruttere de mest motiverte og best egnede av begge kjønn. Sesjonen skal utvikles til å bli et sentralt rekrutterings- og seleksjonsverktøy. Det skal legges vekt på riktig klassifisering og fordeling, slik at færrest mulig slutter under førstegangstjenesten. Videre er det et mål at det går kort tid mellom sesjon og innkalling. Også kvinner vil innkalles til, men ikke ha møteplikt på, sesjon.

Som før skal ungdom kunne søke befalsskoler før innkalling til førstegangstjeneste. Dette skal sikre rekruttering av begge kjønn. Befalsskolene og krigsskolene vil også kunne rekruttere fra de vernepliktige som er inne til førstegangstjeneste. For å opprettholde motivasjonen, vil det gjennomføres en tidlig og foreløpig seleksjon av aktuelle kandidater.

Innføringen av avdelingsbefal vil gi et atskillig bedre tilbud til de som ikke er motivert for en lengre, teoretisk utdannelse, men som likevel ønsker å arbeide i Forsvaret. Bonusordningene, en interessant tjeneste, god lederutdanning og ledererfaring, samt en solid faglig plattform, skal bidra til god rekruttering.

Yrkesoffiserer gis lønn under utdanningen, mulighet for sivile grader i utdanningssystemet, og utfordrende tjeneste som militære ledere i Forsvaret.

Logistikk- og støttevirksomheten

Logistikk- og støttevirksomhet omfatter aktivitet i Forsvaret som støtter opp om den operative strukturen og virksomheten. Dette dreier seg eksempelvis om eiendomsforvaltning, administrative og forvaltningsmessige tjenester, teknisk vedlikehold og materiellanskaffelser.

Nye operative krav til Forsvaret og stadig strengere krav til rasjonell drift og bedre ressursutnyttelse, gjør det nødvendig å effektivisere Forsvarets logistikk- og støttevirksomhet. Forsvarets operative evne skal styrkes, og det skal skapes bedre balanse mellom ressursbehov og ressurstilgang. Dette er ikke mulig uten en forskyvning av ressursinnsatsen fra logistikk- og støttevirksomheten til operativ drift og investeringer.

Organiseringen av logistikk- og støtteorganisasjonen skal være mest mulig lik, enten det er fred, krise, væpnet konflikt eller krig, for å gjøre systemet mest mulig robust for endringer. Flernasjonalt samarbeid, mobile logistikkløsninger og samarbeid med sivile aktører vil tillegges større vekt i fremtiden. Logistikk- og støtteenheter med rask reaksjonsevne og tilgjengelighet, som kan følge de operative enheter der disse skal operere vil bli prioritert. En større andel av personellet i støtte- og logistikkvirksomheten vil i fremtiden være tilgjengelig for tjeneste i operative logistikkenheter.

Organisering av styrkeproduksjonen skal effektiviseres (utdanning, trening og øving). Utdannings- og kompetansesentrene vil i større grad bli integrert i styrkeproduksjonsavdelingene. Som helhet vil de anbefalte tiltakene innebære en overføring av **om lag to milliarder** kroner årlig fra logistikk- og støttevirksomhet til styrkeproduksjon, operativ virksomhet, internasjonale operasjoner og materiellinvesteringer, sammenlignet med 2004-nivået. Dette er et avgjørende bidrag til å sikre en struktur i balanse også på lengre sikt.

De deler av logistikk- og støttevirksomheten Forsvaret ikke selv må ha kontroll over, skal konkurranseutsettes og bortsettes, dersom det er hensiktsmessig og økonomisk gunstig. Konkurranseutsettingen og omorganiseringen vil skje i samsvar med EØS-avtalens regler for offentlig støtte og offentlige anskaffelser.

Etablering av fellesfunksjoner
Nye fellesinstitusjoner på Base Sessvollmoen (logistikk)og Base Jørstadmoen (Kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer) etableres for å skape operative og kompetansemessige synergieffekter, og for å frigjøre ressurser til operativ virksomhet og materiellinvesteringer.

En felles ramme for utvikling av materiell og organisasjon etableres. Dette vil styrke evnen til samhandling mellom forsvarsgrenene. I tillegg vil en større del av personellet bli tilgjengelige for operativ virksomhet.

Forsvarets kompetansesenter for logistikk
Forsvarets kompetansesenter for logistikk etableres på Base Sessvollmoen. Kompetansesenteret inneholder fagområdene logistikk, forvaltning, sanitet og beskyttelse mot ARBC-våpen for Forsvaret. Dette er kapasiteter som er nødvendige for å understøtte deployering og drift av den operative strukturen. Forsvarets ammunisjonsskole ved Kjevik flyttes til Forsvarets kompetansesenter for logistikk på Sessvollmoen. Luftforsvarets skolesenter og en HV-distriktsstab videreføres på Kjevik.

Kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer (KKIS)
KKIS samles på Base Jørstadmoen. Etableringen av felles kompetansesenter vil i betydelig grad gi bedre styring og koordinering av aktiviteter og utvikling innen KKIS, mellom forsvarsgrenene, og mellom de ulike nivåer i Forsvarets organisasjon.

Forvaltningsutdanning
Innhold og omfang av forvaltningsutdanningen i Forsvaret vil bli vesentlig endret. Forvaltningsskolens virksomhet i Halden legges ned. Gjenværende forvaltningsutdanning videreføres ved Forsvarets kompetansesenter for logistikk på Sessvollmoen og ved Forsvarets stabsskole.

En moderne logistikkorganisasjon
Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO) gjennomgår en kraftig effektivisering. Konsentrasjon av virksomhet, fokus på kjernevirksomhet og konkurranseutsetting/eventuelt bortsetting skal bidra til at driftsutgiftene for FLO reduseres med 600 millioner kroner årlig fra og med 2008. FLO-ledelsen, inkludert divisjonsledelsene, samt FLO's materielldivisjon, skal samles på Kolsås.

Tungt vedlikehold foreslås skilt ut fra FLO og omgjort til et privat/statlig aksjeselskap.

LOKALISERING AV FORSVARETS BASER

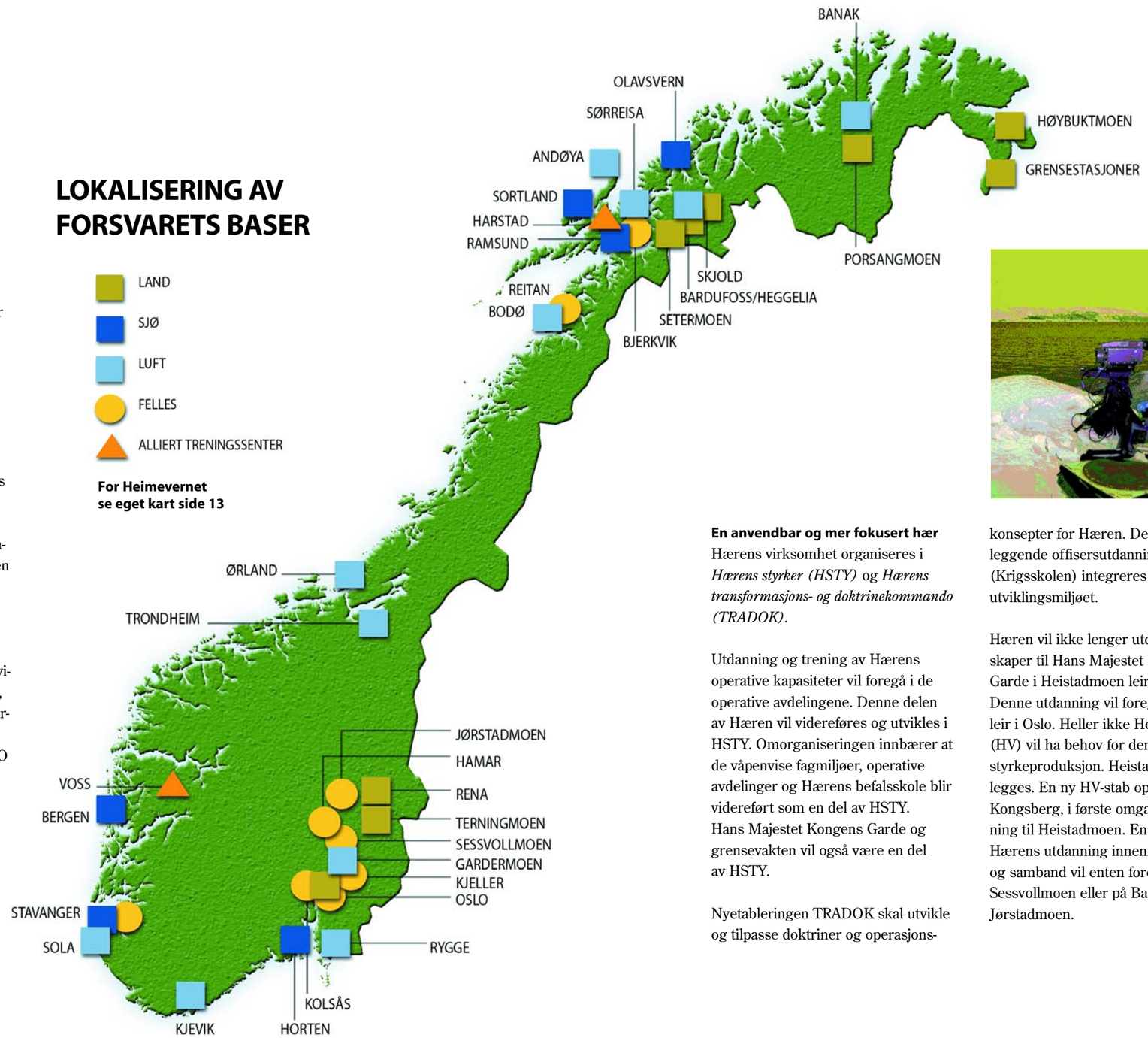

En anvendbar og mer fokusert hær
Hærens virksomhet organiseres i *Hærens styrker (HSTY)* og *Hærens transformasjons- og doktrinekommando (TRADOK)*.

Utdanning og trening av Hærens operative kapasiteter vil foregå i de operative avdelingene. Denne delen av Hæren vil videreføres og utvikles i HSTY. Omorganiseringen innbærer at de våpenvise fagmiljøer, operative avdelinger og Hærens befalsskole blir videreført som en del av HSTY. Hans Majestet Kongens Garde og grensevakten vil også være en del av HSTY.

Nyetableringen TRADOK skal utvikle og tilpasse doktriner og operasjonskonsepter for Hæren. Den grunnleggende offisersutdanningen (Krigsskolen) integreres i dette utviklingsmiljøet.

Hæren vil ikke lenger utdanne mannskaper til Hans Majestet Kongens Garde i Heistadmoen leir i Kongsberg. Denne utdanning vil foregå i Huseby leir i Oslo. Heller ikke Heimevernet (HV) vil ha behov for denne leiren til styrkeproduksjon. Heistadmoen nedlegges. En ny HV-stab opprettes på Kongsberg, i første omgang i tilknytning til Heistadmoen. En stor del av Hærens utdanning innenfor logistikk og samband vil enten foregå på Base Sessvollmoen eller på Base Jørstadmoen.

Et moderne sjøforsvar
Det legges ikke opp til nye og omfattende endringer av Sjøforsvarets virksomhet i kommende planperiode.

Kystjegerkommandoen (KJK) flyttes fra Trondenes i Harstad til Olavsvern i Tromsø, fordi eksisterende infrastruktur ved Olavsvern er bedre tilpasset KJKs behov. KJK vil være en mobil kapasitet som vil trene med norske og allierte styrker fra så vel Olavsvern, 6. divisjon, Ramsund og Trondenes. Åsegarden som Alliert treningssenter Nord (ATS/N) vil bli videreført i Harstad som i dag.
Den grunnleggende befalsutdanningen i Sjøforsvaret vil fortsatt gjennomførtes ved Befalskolen i Horten, mens spesialisering og fagutdanning vil finne sted ved Sjøforsvarets skoler i Bergen, som har ansvaret for virksomheten i Horten. Overflødig bygningsmasse i Horten frigjøres slik til andre formål i samarbeid med Horten kommune.

Et moderne luftforsvar
For å samle kompetansemiljøer i Luftforsvaret flyttes Luftovervåking- og stridsledelsesenheten fra Mågerø til Rygge. Luftforsvarets utdannings- og kompetansesenter (LUKS) er allerede lokalisert på Rygge flystasjon. Dette tiltaket innebærer en ytterligere samling av fagkompetanse, samtidig som det gir muligheter til å utnytte synergier mellom skolemiljøene i Luftforsvaret, de luftoperative miljøene, samt utviklings- og eksperimenteringsmiljøene.

Luftvernbatteriet ved Bodø hovedflystasjon flyttes til Ørland for å skape økonomiske og kompetansemessige synergier. Mellomnivå vedlikehold F-16 flyttes fra Ørland til Bodø. Dette legger til rette for en økning i antall operative flytimer ved Ørland.

Evenes, Torp, Langnes (Tromsø), Flesland og Værnes nedlegges som mobiliseringsflyplasser. Dette har ingen konsekvenser for alliert trening og de fremskutte lagrene i Trøndelag.

Et styrket heimevern
Kvalitetsreformen i Heimevernet (HV) skal tilpasse HV til endrede rammebetingelser, operative behov og oppgaver. HVs territorielle organisasjon reduseres fra 18 til 12 distrikter. Dette bidrar blant annet til å redusere eiendomsmassen i HV og er viktig for å frigjøre ressurser til HVs operative virksomhet. Det etableres 12 nye HV-distrikt med distriktsstaber og nye geografisk grenser, som erstatning for dagens 18 distrikt og distriktsstaber. HV opererer fortsatt i distrikt, område og avsnitt.

Økonomi

Forrige langtidsplan for Forsvaret som dekket perioden 2002-2005, varslet et budsjettbehov etter 2005 som var høyere enn dagens nivå hvis strukturen skulle videreføres i sin helhet.

I langtidsplanen for perioden 2005-2008 blir dette ressursbehovet betydelig redusert. Regjeringen legger opp til at Forsvaret i perioden 2005-2008 skal tilføres 118 milliarder 2004-kroner. Dette gir et årlig gjennomsnitt på 29,5 milliarder kroner i perioden, hvilket innebærer en moderat økning i forhold til budsjettnivået for 2004.

Regjeringen går derfor inn for en fortsatt betydelig satsing på Forsvaret. De tiltak som berører forsvarsstrukturens kvantitet og sammensetning, vil videreføre kjernekompetanse og styrke den operative evnen. Dette betyr at Forsvaret i 2005-2008 vil ha et solid strukturelt og økonomiske fundament for virksomheten.

OMSTILLINGSMÅL:

Minimum to milliarder 2004-kroner overføres fra logistikk- og støttevirksomhet til operativ virksomhet og materiellinvesteringer, sammenlignet med 2004-nivået. Av dette frigjøres netto minimum 600 millioner kroner fra Forsvarets logistikkorganisasjon.

Målene skal oppnås snarest mulig og senest innen utgangen av 2008. De overordnede målsettinger for perioden frem til og med 2005 ligger fast.

Vridningen av ressursstrømmen fra støtte- til operativ virksomhet, økte materiellinvesteringer og en modernisering av Forsvarets personellpolitikk er de sentrale elementene i langtidsperioden 2005-2008, som skal sikre et moderne forsvar for en ny tid.

Betydelige midler, i størrelsesorden to milliarder kroner, overføres fra drift av logistikk- og støttevirksomheten til operativ virksomhet i forsvarsgrenene og materiellinvesteringer.

Effektiviserings- og innsparingstiltakene medfører at utviklingen av driftsutgiftene i løpet av perioden vil reduseres med ca. 0,9 milliarder kroner fra 2004-nivået.

Årlige materiellinvesteringer økes med to milliarder kroner i løpet av perioden, i forhold til 2004. Dette utgjør ca. 29 % i gjennomsnitt av totalbudsjettet.

INVESTERINGER OG DRIFT 2005-2008 (milliarder 2004-kroner)
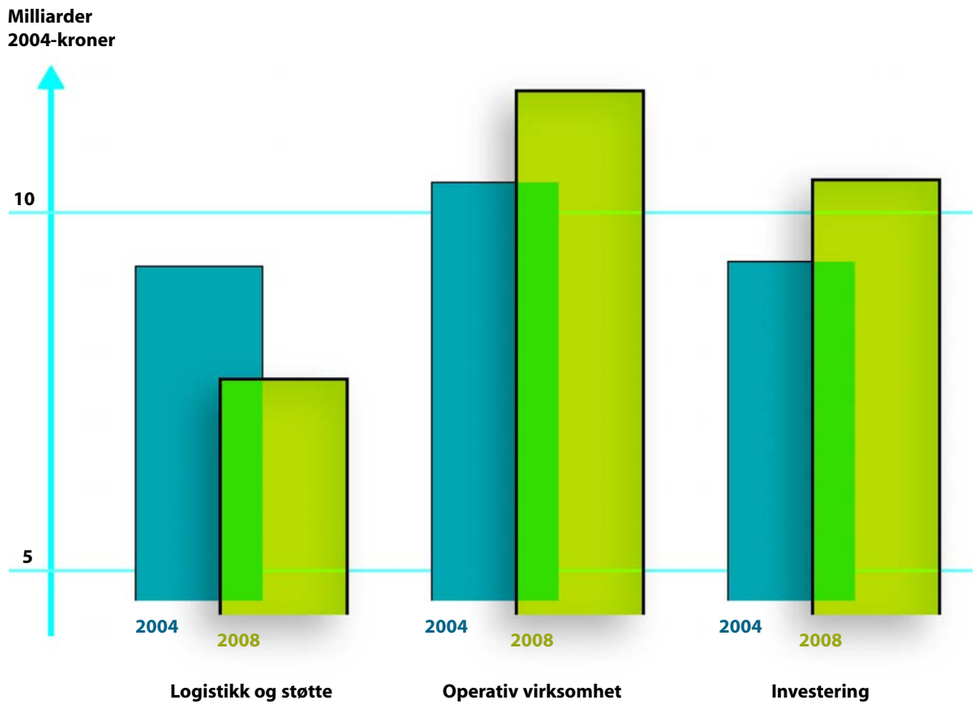
	2004	Gjennomsnitt 2005 - 2008	Fullført omlegging 2008
Investeringer totalt	9,3	9,8	10,3
Materiellinvesteringer	7,4	8,5	9,4
EBA-investeringer	1,9	1,3	0,9
Drift totalt	18,6	18,1	17,7
Drift operativ og styrkeproduksjon	8,6	9,5	10,0
Drift logistikk- og støttevirksomheten	10,0	8,6	7,7
Internasjonale operasjoner (merutgifter)	0,7	0,8	0,8
Omstillingstiltak	0,6	0,8	0,7
Sum	29,2	29,5	29,5